

НАПРЯМ 3.

**КОГНІТИВНІ АСПЕКТИ
ПОРІВНЯЛЬНОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА,
ТИПОЛОГІЧНОГО ТА ЗІСТАВНОГО МОВОЗНАВСТВА**

ПАРАДИГМА ЦІННОСТЕЙ У НОВЕЛІСТИЦІ ГІ ДЕ МОПАССАНА

Грицак Н.Р.

*доктор педагогічних наук,
кандидат філологічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Глибокий психологізм, соціальна обумовленість, реалістичне зображення характерів, гострота сюжетної побудови та оригінальність тематики викликає жвавий інтерес читачкої та наукової спільноти до новелістика Гі де Мопассана. Втім новелістика Гі де Мопассана привертає увагу читачів і дослідників також різновекторністю екзистенційної проблематики. У творчій спадщині французького письменника чітко простежується реалізація парадигми екзистенціальної естетики. У новелах актуалізуються питання абсурдності людського життя; складне поєднання раціонального начала з ірраціональним; самотності і вразливості людини; розчарування, розпачу і несвідомого бажання пошуку щастя; сірої буденності, міщанського оточення і розради у високих ідеалах мистецтва; цинізму, лицемірства і прагнення щирих почуттів.

У проєкції нашої розвідки цікаво звернутись до новели «Коштовності». З назви новели читач розуміє, що коштовності, які так любила пані Лантен, є головною загадкою у тексті: «Вона засвоїла звичку одягати великі сережки з фальшивими діамантами і носила фальшиві перли, браслети з низькопробного золота, гребінці, оздоблені різнокольоровими скельцями, що правили за дорогоцінні камені» [1]. Саме повсякденна, буденна, навіть, можливо, пересічна історія в інтерпретації Гі де Мопассана викриває людські стосунки, набуває загальнолюдського значення. Головним об'єктом авторської уваги стає зрада пані Лантен, яку вона так майстерно і вміло приховує від свого чоловіка, і відповідно реакція пана Лантена на зраду. Коштовності, як важливий атрибут життя дружини пана Лантена, є не лише своєрідною фіксацією обману, але й відображенням змін внутрішнього стану її чоловіка. Гі де Мопассан, у традиційній для себе манері,

через предметно-зорову деталь (коштовності) розкриває емоційний контраст психологічного стану пана Лантена: від зневажливості «мішурою» до пихатості. Стрімку зміну пана Лантена підкреслює його є фраза на початку твору, зокрема «Люба моя, у кого немає можливості купувати справжні коштовності, для того краса і грація повинні бути єдиною прикрасою; це справді найрідкісніші скарби» [1]. Втім після смерті дружини пан Лантен встає на шлях неминучою духовною загибелі. Важливо, що духовна смерть пана Лантена увиразнена антитезою фальш – коштовності, при цьому слово «фальшиві» використано п'ять разів, а «коштовності» – дев'ять. Читач ставить питання: Що ж насправді для людини є цінним? Що важливіше: матеріальні цінності чи загальнолюдські?

Варто звернути увагу на важливе протиставлення, яке посилює екзистенційну проблематику новели, зокрема лицемірство та обман пані Лантен насправді вміло сховано за її зовнішньою красою, чарівністю і скромністю: «її скромна краса мала принадність ангельської чистоти і невловима посмішка, що ніколи не сходила з уст, здавалась відблиском її душі»; «Якими тільки турботами, ніжністю, пестощами не обдаровувала вона чоловіка; вона була така чарівна, що після шести років подружнього життя він кохав її ще більше, ніж у перші дні» [1].

Переломним епізодом новели є відвідування ювелірної майстерності, де пану Лантену назвали справжню ціну кольє: «Пан Лантен, збентежений такою довгою процедурою, вже відкрив було рота, щоб промовити: «Ну, та я добре знаю, що воно зовсім нічого не варте» – як раптом ювелір сказав: – Це кольє, пане, коштує від дванадцяти до п'ятнадцяти тисяч франків» [1]. Ці рядки є визначальними для розуміння спустошеності внутрішнього світу пана Лантена. Ця внутрішня розгубленість і збентеженість у тексті новели оприявлена у міміці, жестах, рухах пана Лантена: «Удівець витріщив очі та так і скам'янів на місці з роззявленим ротом»; «Пан Лантен навіть сів, у нього ноги підломилися від здивовання»; «Він перетнув вулицю, попрямував в один бік, помітив, що помилився дорогою, повернув до Тюільрі, перейшов Сену, зрозумів, що знову йде не туди»; «Почав ходити туди й сюди тротуаром»; «Він зупинився посеред вулиці, мов укопаний. Жахлива підозра ворухнулась у ньому: «Невже вона?..» Значить, і решта коштовностей теж подарунки! Йому здалось, що земля хитається, що дерево, яке стояло перед ним, падає; він простяг руку і впав непритомний» [1].

Послідовність подій у новелі викриває моральну деградацію пана Лантена: «Сидячи поруч з якимсь паном, що здався йому цілком порядним, він не зміг подолати спокусу і повідомив, з деякою манірністю, що одержав спадщину в чотириста тисяч франків» [1]. Для Гі де Мопассана важливо продемонструвати різку зміну емоційного стану пана Лантена. В супереч здоровому глузду, пан Лантен не просто виявляє неабияке задоволення, але й хизується отриманою спадщиною. Як бачимо, пан Лантен обирає позицію не лише пристосування до ситуації, але максимального використання. Така рефлексія, безумовно, є свідченням перемоги матеріального над духовним, обивательського розрахунку над чистими почуттями.

V MIЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

У полі зору Гі де Мопассана життя пересічного француза. Втім крізь призму анекдотичного становища пана Лантена автор фокусує увагу на фальшивості людських стосунків, викриває духовне збідніння подружжя Лантенів, підкреслює цінність справжніх почуттів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мопассан Гі де. Коштовності. URL:
<http://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=909>

LA PERFORMANCE EXTREME DE L'HORRIBLE ET DU BEAU DANS L'OEUVRE D'AMELIE NOTHOMB

Наместюк С.В.

*доцент кафедри іноземних мов
Буковинського державного медичного університету
м. Чернівці, Україна*

L'écrivain belge Amélie Nothomb (née en 1966) est devenue une marque à l'époque où les publics sont orientés vers la performance extrême. Dépendante des médias, elle est devenue l'auteur d'une marque connue, mais aussi un phénomène littéraire bien mérité. Elle est vénérée comme un catalyseur de mouvements esthétiques modernes, capables de changements de paradigme.

Cet article analyse les intentions de l'auteur à un triple niveau : interne, esthétique externe et réponse réceptive. Amélie Nothomb a réussi à combiner l'idée abstraite de mode avec la mode spécifique de l'époque pour proclamer une esthétique de l'écriture qui encourage la lecture de masse.

En effet, dans le contexte de l'œuvre romanesque de la fin du 20e et du début du 21e siècle, le statut de l'écrivain se révèle en fonction des goûts du grand public, des médias et des institutions littéraires (dans le contexte de la signification de la culture). C'est Amélie Nothomb qui a imposé l'esthétique d'une "nouvelle mode, une marque" qui lui a permis de devenir un véritable phénomène.

Selon le concept de Jacques Dubois, on peut affirmer que l'écrivain a franchi toutes les étapes du processus de légitimation, comme en témoignent le soutien des critiques les plus autorisés et la faveur des membres du jury des prix littéraires. Ses innovations constructives consistent à utiliser la marque des maladies modernes comme un thème constructif pour façonner l'intrigue de ses romans. De cette façon, l'auteur ne se perd pas parmi les autres et maintient l'intérêt du lecteur. L'anorexie, le vide, le vomissement et le rejet, et leurs opposés (la gourmandise, l'absorption du monde, l'obésité, etc.) reproduisent l'ancienne symbolique thématique dichotomique de la faim et de la satiété, la dynamique du vide et du plein, qui peut également être interprétée sur un plan métaphorique : pour Nothomb, par exemple, l'obésité symbolise la menace d'un monde englouti par un monstre, tandis que l'anorexie offre d'autres connotations, renvoie au paradis de l'enfance et arrête